

Täysistunto

Torstai 23.4.2020 klo 16.00—17.03

3.1. Suullinen kysymys hallituksen toimenpiteistä koronakriisissä (Veijo Niemi ps)

Suullinen kysymys SKT 61/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

Keskustelu

16.00 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa puhemies! Ravintoloiden sulkemista käsitellessään sekä talousvaliokunta että perustuslakivaliokunta edellyttivät, että poikkeusolojen takia suljetaville ravintoloille korvattaisiin tulonmenetykset. Mutta mitä teki hallitus? Jakoi tukirahoja miljoonia euroja Business Finlandin kautta [Paavo Arhinmäki: Perussuomalaisten kansanedustajille!] käytettäväksi kehityshankkeisiin. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että rahoista suuri osa päätyi erilaisille konsulttiyrityksille [Paavo Arhinmäki: Ja muille koirjareille!] ja muille sellaisille tahoille, joiden liiketoiminta ei välttämättä kärsinyt koronavirus-epidemian takia. Kysynkin ministeri Lintilältä: miksi tuet päätettiin jakaa Business Finlandin kautta, ja mistä johtuu, että tuen saamisen edellytykseksi ei asetettu sitä, että yrityksen liiketoiminta olisi konkreettisesti heikentynyt koronavirusepidemian seurauksena?

16.01 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten kysyjä hyvin tietää, olemme erittäin nopeasti tulleet tähän tilanteeseen tämän koronakriisin suhteen.

Kuukausi sitten tehtiin hallituksessa päätös, että käytetään rahanjakotapoina niitä kahta elementtiä, jotka meillä oli jo olemassa, eli ely-keskuksia ja Business Finlandia. Niitten kautta ruvettiin rahoitusta laittamaan.

Sitten samaan aikaan pitää muistaa: molemmilla on voimassa oleva lainsäädäntö. Me emme voi edellyttää esittelevien virkamiehien toimivan vastoin vallitsevaa lainsäädäntöä. [Leena Meri: Te voitte tehdä lakeja! — Mika Niikko: Te voitte valita välineet!] — Me pystymme muuttamaan lakeja, ja se vaatii oman aikansa. [Leena Meri: Pari päivää!] — Sen vuoksi olemme tuomassa asetusta siitä, että me pystymme näissä molemmissa lieventämään niitä kriteereitä, joilla tähän mennessä avustuksia on myönnetty.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Etukäteen on jo tiedossa, että ainakin lähes kaikki kysymykset liittyvät tähän koronakriisiin tavalla tai toisella, eli nyt pyytäkää näitä lisäkysymyksiä myös muihin koronan aiheuttamiin lisäkysymyksiin. Käytän sitten sitä listaa hyväkseni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

16.03 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tukien konsulteille kohdentumisen lisäksi ongelmaksi on osoittautunut myös se, että tukia on jaettu pöytälaatikoyrityksille sekä sellaisille yrityksille, jotka eivät ole toimittaneet tilinpäätöstietojaan kaupparekisteriin vuosikausiin. Julkisuuteen on kuulunut tietoja myös konsulteista, jotka tehtailevat maksua vastaan toisten yrittäjien lukuun tukihakemuksia — jotka ovat kaikki menneet läpi. Kysynkin ministeri Lintilältä: millä tavalla olette varmistaneet, ettei tukia makseta yrityksille, joilla ei ole todellista liiketoimintaa, tai luonteeltaan näennäisiin kehityshankkeisiin?

16.04 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Luotan siihen, että niin Business Finland kuin ely tekevät sitä tarkastusta, mutta sen lisäksi olen ilmoittanut, että myös elinkeinoministeriön sisäinen tutkinta tekee tarkastuksia Business Finlandin rahoitukseen.

Tuntuu jotenkin sille, että jotkut yritykset kuvittelevat, että sitä rahaa voi vain hakea ja jos sen saa, niin hyvä niin. Ei se niin ole, koska esimerkiksi Business Finland tilittää siitä ensinnä 70 prosenttia. Sen jälkeen katsotaan, miten hanke on edennyt, katsotaan ne tositteet, katsotaan, että se raha on liikkunut siellä, ja jos ei ole, se raha otetaan pois, tulee palauttamisvelvollisuus. Jos on projekti, hanke, jossa ei ole mitään käytetty, kaikki palautetaan Business Finlandille. Minusta oli aika irvokasta, että näin jossain jutun, että merkittävässä yrityksessä johtaja ilmoitti, että no, me voimme lahjoittaa sen vaikka hyväntekeväisyyteen. Ei voi. Hän palauttaa sen Business Finlandiin.

16.05 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sananlaskun mukaan se ei ole tyhmä, joka pyytää, vaan se, joka maksaa. 100 000 euron arvoisia lahjoituksia veronmaksajien rahaa on pyydetty, ja joku on ne maksanut ihan ennennäkemättömällä kevytmielisyydellä. Te, arvoisa hallitus, ette tietenkään ota vastuuta, eivätkä virkamiehet ota vastuuta — saako heitä kriisiaikana edes arvostella? Onko tässä maassa enää hallitusta, kun kukaan ei kuulemma ole vastuussa? [Leena Meri: Niinpä!] Nyt on tilanne, missä samanaikaisesti duunarit ovat lomautettuna ja pienyrittäjät kärsivät asiakaskadosta, ja mitä tekee hallitus? Jakaa miljonäärien yrityksille lisää rahaa. Siellä on miljonäärejä, jotka saavat lisää rahaa. [Paavo Arhinmäki: Ja perussuomalaisen kansanedustajia!] Business Finlandin kautta te lahjoititte koronaviruksen varjolla sadantonnin tukia ihan typerin perustein. Suuri osa meni yrityksille, jotka omistavat erittäin paljon ja joiden takana on erittäin varakkaita ihmisiä. Kertokaa: onko tämä hallitus kaikkien aikojen oikeistolaisin vai onko se yksinkertaisesti näin huono? [Paavo Arhinmäki: Tom Packalén, Ano Turtiainen! — Mika Niikon välihuuto]

16.06 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin, edustaja Tavio, me emme ole myöntäneet kenellekään, hallitus ei ole myöntänyt kenellekään — myöntäjänä on joko Business Finland tai ely.

No sitten jos mennään eteenpäin, sanoitte, että satojatuhansia myönnetään kaikille. Siellä suurin osa, yli neljätuhatta myönnetyistä kuudestatuhannesta, on alle 10 000 euron, eli kyllä suurin osa kohdistuu nimenomaan siellä vaikeimmassa asemassa oleville. [Mika Niikko: Montako ravintolaa?]

Siitä olen täsmälleen samaa mieltä edustaja Tavion kanssa, että ehkä yrittäjienkin tulisi pikkasen miettiä, mitä nyt tehdä. Siellä on jono yrittäjiä, jotka ovat totaalisisessä kriisissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

He ovat aivan viimeisillä senteillä. Onko ihan fiksua laittaa vähän niin kuin onki veteen, että jos sattuisi, että saisin sieltä rahaa? [Mika Niikko: Miksei?] Minä pikkasen kuulutan nyt myös yrittäjien moraalın perään tässä asiassa. [Välihuutoja oikealta]

16.07 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ymmärrämme oikein hyvin, että hallitus on hankalassa raossa. Yhtäältä vaaditaan nopeita toimia, koska monessa pk-yrityksessä hätä on akuutti, mutta toisaalta valtavan hakemuskäärän pikakäsittely johtaa sekä kriteerien että valvonnan leväperäisyyteen. Ikävä kyllä on elämän tosiasiasta, että aina kun jaossa on heikosti valvottua julkista rahaa, niin jonossa on käsi pitkällä myös häikäilemättömiä tyyppejä. Tämä on nähty niin yritystuissa kuin suojavarustehankinnoissa ja myös eilen julki tulleessa turvapaikkahuijauksessa. Kuten edustaja Tavio sanoi, tyhmä ei ole se, joka pyytää, vaan se, joka uskoo satuja ja tarinoita.

Kyse ei ole kuitenkaan vain rahasta ja sen riittävyydestä, vaan myös siitä, onko Suomi kansalaisten silmissä kleptokratia, jossa röyhkeimmät kuppaavat julkista rahaa taskuihinsa. Miten hallitus aikoo turvata sen, että tukipäätökset ovat jatkossa riittävän nopeita ja kohdistuvat oikeudenmukaisesti, eli koronan vuoksi tilapäisiin vaikeuksiin joutuneille yrityksille? — Kiitos.

16.08 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin kaikki hyvin tietävät, olemme äärettömän nopeasti laittaneet tämän liikkeelle, ja on selvä, että se lainsäädäntö, joka on olemassa, ei vastaa tätä tilannetta, joka tänä päivänä on. Meidän täytyy tämänkin myös ymmärtää, ja sen takia haluan tuoda asetuksen, jolla pystytään lieventämään sitä, niin että me pystymme paremmin kohdentamaan.

Sitten toisaalta meillä on noin 40 000 hakemusta tällä hetkellä Business Finlandin ja elyn puolella. Täysin poikkeuksellinen tilanne. Siis ratkaisuvauhti on 10—20-kertainen voisiko sanoa normaaliin elämään verrattuna. Eli kyllä minä haluan tässä vaiheessa jo kiittää niitä, jotka siellä tekevät arkea pyhää töitä, ja he pyrkivät tekemään sen parhaan mahdollisen kykynsä mukaan, [Leena Meren välihuuto] mutta on selvä, että siellä tulee varmasti myös tulkintavirheitä, ja sen takia meillä molemmilla on oma jälkikätestarkastus: meiltä on TEMistä valvonta päällä, [Puhemies koputtaa] ja myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on ilmoittanut, että he tarkkailevat tätä.

16.10 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä viestejä yrittäjiltä: ”Olemme epätoivoisia. Yritimme hakea tukea Business Finlandista ja ely-keskuksesta. Hakemuksemme on hylätty. Olimme kuulemma vaikeuksissa jo ennen kriisiä”, kirjeessä luki. ”Mutta meillä ei ole maksuhäiriötä eikä verorästejä, ja tänäkin vuonna tuloksen piti olla taas plussalla, ja liikevaihtokin on kasvanut. Samalla luemme lehdistä, kuinka jättitukia on jaettu konkurssikypsille ja nollaliikevaihtoa tehneille yrityksille. Miten tämä kaikki on mahdollista?” Ja näitä viestejä saamme kaikki. Kysynkin teiltä, ministeri Lintilä: miksi hallitus ei päättänyt tuen ehtoja heti niin, että apu menisi juuri korona-kriisistä eniten kärsiville? Kokoomus muun muassa esitti alkuvuoden alvien palauttamista yrittäjille. Valitettavasti näillä hallituksen nykyisillä toimilla luvunlaskenta on alkanut monelle yrittäjälle viimeistä kertaa.

16.11 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se, että yrityksellä ei ole ollut edellisenä vuonna tuloja, voi kertoa esimerkiksi startup-yri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

tyksen tilanteesta. Siellä on hyvin erilaisia. Ja sitten voin jo tässä vaiheessa sanoa, että kuten kaikki täällä tietävät, ministerit eivät ota kantaa yksittäistapauksiin — ei sosiaalipuolella, ei yrityspuolella.

Kyllä meidän lähtökohta on se, että ne yritykset, jotka ovat olleet terveellä pohjalla ennen koronakriisiä, pyritään pelastamaan, mutta tämä tilanne vaikeutuu koko ajan. Totta kai meillä tulee tulkintoja. Meillä on varmasti erilaisia tilanteita, joita me joudumme arvioimaan, esimerkiksi onko leasingmaksujen huomioiminen siellä otettu oikealla tavalla huomioon. Tämä on hyvin merkittävä, joka tulee käydä läpi. Meillä on erilaisia ryhmiä, jotka ovat vähän niin kuin väliinputoajia. Me käymme näitä koko ajan läpi, onko elyn puolella, onko Business Finlandin puolella.

Mutta edelleen muistutan, [Puhemies koputtaa] että me olemme tulleet valtavalla pyöräremyryksellä tähän tilanteeseen.

16.12 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus julkaisi jo maaliskuussa kattavan kriisipaketin suomalaisten yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi. Ehdotimme muun muassa alkuvuonna maksettujen arvonlisäverojen ja ennakoverojen palauttamista yrityksille sekä työnantajamaksun määräaikaista poistamista niiltä yrityksiltä, jotka pitävät kiinni työntekijöistään. Kriisipakettimme toimet olisivat kohdentuneet tehokkaammin ja oikeudenmukaisemmin vaikeimmassa asemassa oleviin yrittäjiin. Näillä toimilla olisimme pelastaneet enemmän yrityksiä ja työpaikkoja.

Hallituksen yritystukien tehostomuudet ja epäoikeudenmukaisuudet on nyt pakko korjata. Ministeri Lintilä, oletteko valmiita hyödyntämään kokoomuksen laatimaa kriisipakettia suomalaisten yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi?

16.12 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä hallituksen työpöydällä on kaikki mahdolliset tavat tällä hetkellä, mutta korostan ja toistan, minkä takia on näillä lähdetty: nämä olivat nopeimmat.

Voin vain kuvitella, mikä keskustelu tässä salissa käytäisiin, jos me emme olisi lähteneet meidän nopeimmilla rahoituskanavilla liikkeelle. Edelleen muistutan, että suuri osa siitä tuesta on kohdistunut niihin pieniin yrittäjiin, yksinyrittäjiin, ja sitä kautta äärettömän tärkeisiin kohtiin, mutta tämä ei ole tietenkään täydellinen. Totta kai meidän pitää tätä parantaa. Huomenna meillä on seuraava hallituksen neuvottelu yritystuista, ja haetaan varmasti uusia malleja, jotka mahdollisesti tulevat sitten täydentämään näitä nykyisiä.

16.13 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te, arvoisa hallitus ja hyvät ministerit, olette tehneet siis tietoisesti nämä valinnat koronayritystukien jakamiseksi. Eduskunta keskusteli näistä, ja me kokoomuksesta nostimme esille sen huolen, että valitut mallit ovat teidän toteuttamallanne tavalla jäykkiä. Totesimme jo silloin, että tukien vaatimukset menevät väärin paikkoihin. Myös yrittäjät kritisoivat hakukriteerejä älyttömyyksistä ja kohtuuttomuuksista, joissa vaadittiin uudelleensuuntaamista, laajempia kehittämistarpeita ja alihankintaverkostojen kehittämistä ja sitten poissulkevana ehtona oli, että avustusta ei voida myöntää yrityksen tavanomaiseen toimintaan.

Te, arvoisa elinkeinoministeri Lintilä, vastasitte eduskunnassa 2.4., että Business Finland tulkitkoon laveasti. Mitä tällä tarkoititte? Eihän meidän järjestelmässä niin voida toimia, eikä Business Finland toiminutkaan [Puhemies koputtaa] vaan teki itse asiassa niin kuin te määräsitte ja niin kuin laki määräsi. [Puhemies: Aika! Kysymys!] Eikö nyt kannat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

taisi tehdä toimenpiteitä, jotka kohdistuisivat niille yrityksille, [Puhemies: Kysymys?] jotka aidosti sitä tarvitsevat, ja silloin arvonlisäveron palautus [Puhemies koputtaa] tai ravintolatuki olisivat erittäin tehokkaita toimia?

16.15 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan mielenkiintoista olisi kyllä kuulla, miten kokoomuksen nuo esitykset olisi teknisesti hoidettu. [Timo Heinonen: Mitä tarkoitti ”laveasti”?] Nyt pitää mieltää se, että niin kuin sanoin, meillä on 40 000 hakemusta tällä hetkellä. Ne kaikki käsittelee ihminen. Eli me tarvitsemme sen tietyn resurssin siihen. Kun sanoin, että laveasti tulkitsee, niin sen lain puitteissa, joka on olemassa. Enhän minä eikä myöskään edustaja voi mennä sanomaan valmistelijoille, että tehkää se reilummin, älkää välittäkö siitä laista, joka on olemassa. Ei, koska sittenhän me yllyttäisimme heidät virkarikokseen siinä. Kyllä meidän täytyy sitä lakia kunnioittaa. On eri asia, jos lähdetään tekemään kokonaan uusi laki, mutta muistutan edelleen: näitten päättehtävä on ollut aina kehittämisen rahoittaminen, ja ne on otettu nyt mukaan sen takia, että ne olivat suurin kanava yritysten rahoittamiseen.

16.16 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lintilä, puhutte, mikä olisi kokoomuksen menettelytapa tekniseen toteutukseen. Me olemme ehdottaneet toteuttamistapaa, ja se olisi se, että alkuvuonna maksetut arvonlisäverot palautettaisiin esimerkiksi pankkien avustuksella. Silloin ei olisi myöskään samankaltaista tietoturvaongelmaa kuin jossain muussa menettelyssä. Pankit myöskin tuntevat asiakkaansa, jolloin olisi aika loogista toimia tällä tavoin, että pankit ikään kuin ennalta maksaisivat nämä ja sitten saisivat valtiolta sen rahan myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Vielä nostan esiin ravintola- ja majoitusalan, koska sehän oli nimenomaan talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan mietinnöissä, että tähän sulkemiseen lähdetään vain sillä ehdolla, että niitä tuetaan. Kuitenkin nyt, kun katsotaan Business Finlandin antamia avustuksia, niin ne loistavat poissaolollaan. Ravintola- ja majoitusala ei ole niitä saanut. Eikö olisi loogista nyt, jos menemme tähän arvonlisäveron palautukseen, [Puhemies koputtaa] että se aloitettaisiin nimenomaan ravintola- ja majoitusalan osalta?

16.17 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Siis periaatteessa pidän kyllä tavasta. Alv:n palauttaminen ja ennakoverojen palauttaminen on verovelkaa sitten. Mutta sitten pitää muistaa yksi asia: se kohdistuu taas kaikkiin. [Antti Lindtman: Nimenomaan!] Ei kannata sitten sen jälkeen, jos tässä lähdetään liikkeelle, tulla sanomaan, että nyt osui väärään kohtaan tämä. [Jukka Gustafsson: Juuri näin!] Me tulemme näkemään taas uudet otsikot, valitettavasti.

Mitä tapahtuu sitten tuolla mara-puolella, niin kuten sanoin, meillä on huomenna neuvottelut, ja varmaan tullaan käymään myös tämän puolen kompensatioita läpi.

16.18 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että maailmanlaajuiset kriisit lisäävät velanottoa kaikkialla maailmassa. Suomen omakin velanotto on todennäköisesti noin 15—20 miljardin euron luokkaa. Kuitenkin euroalueella tämän kriisin varjolla pyritään lisäämään myöskin yhteisvastuuta veloista ja luomaan myöskin uusia, työttömyysvakuutusrahaston kaltaisia esityksiä, jotka eivät kuulu sisällöltään EU:n toimivaltaan ja ovat kyllä hyvin ongelmallisia kansallisen budjettisuvereniteetin näkökulmasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

Valtiovarainministeri Kulmuni iloitsi euroryhmän jälkeen, että ei tullut koronabondien muodossa tätä yhteistä velkaa, mutta kuitenkin Suomi samanaikaisesti sitoutui yhteisvastuullisiin takuisiin, joista valtiovarainministeriön omat muistiot kertovat, että takuitten kokonaismäärä tulee todennäköisesti nousemaan miljardiluokkaan eikä suinkaan niihin joihinkin satoihin miljooniin, jotka ovat julkisuudessa täällä Suomessakin esiintyneet. [Puhemies: Kysymys?] Arvoisa valtiovarainministeri, eikö Suomen omissa veloissa ole tarpeeksi maksamista? Kannattaako lähteä takaamaan muitten maitten velkoja? [Puhemies koputtaa] Ja mikä on Suomen velkojen kokonaisvastuu tällä hetkellä EU:ssa?

16.19 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko Eurooppa ja koko maailma ovat erittäin vaikeassa tilanteessa koronaviruksen seurauksena, ja on aivan selvää, että myös eurooppalaisissa pöydissä on syytä keskustella siitä, kuinka tästä päästään pois ja ulos. Silloin tietenkin kysymys on myös niistä taloudellisista vaihtoehdoista, että mitä jokainen maa voi tehdä. Tälle hallitukselle on tärkeää, että me pidämme huolta euroalueen vakaudesta, ja tälle hallitukselle on tärkeää, että jokaisella maalla on myös oma vastuu talouspolitiikasta. Jos puhutaan niistä asioista, joita nyt edistetään vaikkapa työllisyysrahaston tai eurooppalaisen vakausmekanismin kautta, niin Suomi on totta kai aina rakentava osa niissä pöydissä, mutta meidän perustuslakimme ja eduskunnan budjettisuvereniteetti vaativat sitä, että aina sille, mihin lähdetään mukaan, täytyy olla tarkkarajaisuus ja tarkkamääräisyys. Vaikkapa ne työllisyysrahastosta tulevat takausvastuut liikkuvat tällä hetkellä sadoissa miljoonissa, [Puhemies koputtaa] mikä meidän kansallisiin vastuusiimme verrattuna, suhteutettuna miljardeihin, on kuitenkin pienempi.

16.20 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Matkatoimistot ovat liima, joka yhdistää kaikki eri matkailusektorit, kuljetusyhtiöt, hotellit, ohjelmapalvelurytykset ja käyntikohteet. Myös ravintolat, tapahtumat ja kaupat hyötyvät matkatoimistojen toiminnasta. Kansainvälinen matkustus on riippuvainen matkatoimistoista. Finnairin lentolipunmyynnistä noin 60—75 prosenttia tapahtuu matkatoimistojen kautta. Myös iso osa varustamoiden myynnistä tulee matkatoimistojen kautta. Ulkomaanmatkojen kotimaahan jäävä osuus kulutukseen on noin 2,3 miljardia. Ala on hyvin teknologiapainotteinen, joten hyötyjiä on myös sielläpäin.

Arvoisa puhemies! Kysynkin ministeriltä: nyt kun ravintolanomistajat varmasti jossain vaiheessa saavat kohdennettua avustusta, kun heidän ravintolansa on suljettu, ja toivonkin, että se on tarpeeksi iso, niin onko suunniteltu jotain matkatoimistoille, koska rajat on pantu kiinni ja heidän liikevaihtonsa on täysi nolla?

16.21 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muistelin, että jossain vaiheessa tämän koronaviruksen alussa varoittelin siitä, että mitään tiettyä alaa ei nostettaisi muitten yläpuolelle, koska kyllä tämä kertaantuminen valitettavasti tulee. Mehän lähdimme liikkeelle siitä, että nähtiin, että matkailupuoli tulee kärsimään lujaa. Sen jälkeen tehtiin omia päätöksiä, jotka vaikuttivat ravintolapuoleen, johon eduskunta on laittanut kirjaukset. Mutta valitettavasti tänä päivänä on helpompi löytää niitä sektoreita, joihin tämä ei vaikuta, kuin niitä, joihin tämä vaikuttaa. Eli haluaisin ja pyrin siihen, että kun haetaan ja rakennetaan malleja, ne mallit ovat sellaisia, että ne voidaan monistaa eri sektoreille. On itse asiassa aika yllättävää, kuinka laajasti ja kuinka erilaisiin sek-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

toreihin tämä tulee taloudellisesti vaikuttamaan, ja oma käsitykseni on, että tämä tulee vaikuttamaan valitettavan pitkään.

16.22 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te siirrätte hallituksessa vastuuta jatkuvasti muualle ja epäonnistutte isojen tärkeiden kokonaisuuksien kohdalla. Suomeen ulkomailta lentokoneella palaavien kohdalla tyrittiin heti alkuun. Epidemia-alueilta lennätettiin vielä parin viikon ajan tuhansia matkustajia eri puolille Suomea tartuttamaan muita. Tämä alun epäonnistuminen on keskeinen syy vallitsevaan tilanteeseen. Seuraavana oli suojamaskihankinnat, minne on hukattu miljoonia ja taas miljoonia veroeuroja. Viimeisimpänä oli puolentoista miljardin yritystuet. [Antti Lindtmanin välihuuto] Tällä hetkellä vappusatatonnisia jaetaan paljon yrityksiin, joissa ei ole sille aitoa tarvetta. Raha valuu isoilta osin vain elintason ylläpitämiseen eikä niille, jotka sitä todella tarvitsevat. Hallitus puhuu kauniisti mutta jättää pienet yritykset täysin oman onnensa nojaan. Tästä seuraa valtavaa inhimillistä tuskaa. Arvon ministerit, onko näissä tilanteissa mielestänne epäonnistuttu? Jos on, niin kuka ottaa vastuun, vai piiloudutteko taas muiden selkien taakse?

Puhemies Matti Vanhanen: Monelle ministerille — pääministerin sijainen Kulmuni.

16.23 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että kun Suomi on tällaisen kriisin keskellä, niin, totta kai, varmasti virheitäkin sattuu, ja ne kannattaa myös ihan avoimesti tunnustaa ja myöntää, [Jussi Halla-aho: No myöntäkää!] ja kannattaa tehdä asiat paremmin. Meillä ei ole ollut mekanismeja, ei-hän kukaan ole ikinä kohdannut tämänkaltaista koronavirusta. Muistutan, että oppositio esimerkiksi vaati vielä enemmän suoria yritystukia, ja me olemme kyllä laittaneet kaiken rahan liikkeelle, jonka me olemme nopeasti saaneet. [Jussi Halla-aho: Oikeisiin kohteisiin!] Suuri kuva on se, että tuhannet yritykset ovat todella vaikeassa tilanteessa, ja suuri osa näistä rahoista on mennyt kyllä aivan oikeaan osoitteeseen auttamaan niitä pieniä yrityksiä, ettei konkurssiaaltoa nähdä. Eikä tämä tilanne ole edelleenkaan vielä ohi. Me tarvitsemme edelleenkin toimia, ja hallituksen täytyy totta kai toimia aina paremmin. On niin, että eihän Suomeen ollut varautunut tämänkaltaiseen kriisiin, joten tästä on varmasti paljon opittavaa myös tuleville vuosikymmenille, että tämän maan omavaraisuus ja huoltovarmuus ovat varmasti hyvällä tasolla. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

16.24 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin oppositiosta täytyy huomauttaa, mitä tulee näihin Business Finlandin jakamiin rahoihin, että Business Finland on vain työkalu — te, arvoisa hallitus, määrittelette ne säännöt, millä ja minkä takia rahaa jaetaan. Teillä olisi ollut aikaa hyvinkin paljon muuttaa niitä asetuksia tai jopa lakeja, mitä liittyy tähän Business Finlandin jakamaan rahaan. Mitä tulee tähän kokoomuksen esittämään arvonnäisäverojen palautukseen tai yhteisöveron ennakoiden palautukseen, niin ne eivät ole lainaa. Sitä voidaan säädellä myöhemmin, missä määrin yritykselle annetaan anteeksi ja missä määrin yritykseltä pyydetään sitä rahaa takaisin. Se olisi estänyt tämänkaltaisen sirkuksen.

Mutta varsinainen kysymys kuuluu ministeri Lepälle. — Onko hän täällä paikalla? [Eduskunnasta: Tuolla!] Anteeksi, siellä on ministeri Leppä. — Mitä tälle kausityövoimaongelmalle pitää tehdä, koska te, hallitus, olette linjanneet erittäin alhaisen kiintiön,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

1 500 kausityöntekijää. Todellinen tarve on 15 000, [Puhemies koputtaa] ja viljelijöillä on huutava pula. [Jussi Halla-aho: Hyväksytäänkö suomalaisia?]

16.26 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kausityöntekijäasia on iso ongelma. Siitä ei päästä yli eikä ympäri. Niiden tuttujen työntekijöiden kanssa tuttuja toimintamalleja, joita tiloilla on, ei voida nyt välttämättä tänä keväänä, ainakaan tässä varhaiskevällä, noudattaa, koska työntekijöitä ei vain yksinkertaisesti saa.

Hallitus on tässä toiminut erittäin aktiivisesti, ja teemme koko ajan vuoropuhelua niiden maiden kanssa, mistä näitä kausityöntekijöitä Suomeen on tullut. Erityisesti Ukraina on yksi niistä merkittäviä. Mutta silloin kun maailmalla joka puolella rajat ovat kiinni, ne ovat kiinni myös Ukrainassa, ja sen vuoksi tässä tarvitaan kaikki mahdolliset toimintatavat, mitä meillä on ollut koko ajan hallituksella pelissä, niin ulkoministerin osalta kuin koko ulkopoliittikan johdon osalta, että me saamme tulemaan näitä henkilöitä tänne. Meillä on nyt tuo noin 1 500:n kiintiö, jota me haemme. Tänään pitäisi tulla ensimmäinen kone sieltä, jos se pääsee lähtemään, näiden työntekijöiden kanssa. Jos ei se pääse lähtemään, me emme vain valitettavasti sille mitään voi. [Puhemies koputtaa] Mutta sen eteen me teemme kaikkemme, että tämä työvoimaongelma saadaan ratkaistua.

16.27 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä koronapandemia iskee todella kovalla kädellä suomalaisiin yrityksiin ja työntekijöihin, ja on tärkeää, että heitä ei jätetä yksin tässä tilanteessa. Mutta eihän monia esimerkkejä, mitä viime päivinä julkisuudessa on nähty, maalaisjärjellä voi ymmärtää, ja sen takia on hyvä, että ministeri on ilmoittanut käynnistävänsä nämä selvitykset ja on myöskin ilmoittanut, että nyt näitä kriteerejä tullaan korjaamaan. Me annamme täyden tuen tälle työlle.

Arvoisa puhemies! Kun nyt täällä tarjotaan tätä arvonlisäveron palautusta alkuvuodelta tämmöisenä ikään kuin taikakeinona, niin täytyy muistaa, että ei mikään tukimuoto ole semmoinen, joka kohdistuisi täydellisesti. Esimerkiksi näistä alkuvuonna maksetuista arvonlisäveroista matkailu- ja ravintola-ala, joka on kärsinyt pahiten, edustaa vain yhtä prosenttia, kun rakentaminen, joka ei ole suinkaan kärsinyt niin paljon, edustaa kymmentä prosenttia. Oletteko te tämän nyt, kokoomus, loppuun asti miettineet? [Timo Heinonen: Olemme! — Markku Eestilän välihuuto] Tukkukauppa on toinen monista semmoisista aloista, jotka eivät ole kärsineet. [Puhemies: Kysymys?]

Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Lintilältä: Valtiovarainvaliokunta on tänään antanut lausunnon, että niiden kriteerien pitää olla työllisyys ja pandemiasta kärsineet yritykset. Eikö tässä olisi hyvä pohja laittaa tämä kuntoon? [Leena Meri: No miksi ette ole laittaneet sitä?]

16.28 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ennen kuin vastaan edustaja Lindtmanin kysymykseen, niin minun on pakko nyt kommentoida edustaja Eestilän kysymystä. Direktiivi ei mahdollista alvien anteeksiantamista, eli se ei ole meillä kansallisesti säädettävissä, ja ennakot voidaan nyt jo hakea. Eli tämmöinen pieni korjaus nyt siihen kokoomuksen malliin.

No sitten, edustaja Lindtman, tämä on erittäin hyvä. Mielestäni tämän pitää olla se taivote. Koko ajan pitää pitää kirkkaana, mistä me olemme huolissamme. Me olemme huolissamme siitä suomalaisesta yrittäjästä, joka on joutunut tähän kriisiin, ja sen suomalaisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

yrittäjän luomista työpaikoista. Me olemme yrittäjästä ja työpaikoista huolissamme. Se, voidaanko sitä kirjoittaa asetukseen, [Puhemies koputtaa] on eri, mutta sen yleishengen täytyy olla tämä.

16.29 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronaviruksen taltuttamiseksi tartuntaa epäilevän tai sille altistuneen henkilön on päästävä testiin. Keskusta on esittänyt jo pitkään testauksen tuntuvaa lisäämistä. [Jussi Halla-aho: Olisipa keskusta hallituksessa! — Naurua] Ministeri Kiuru, te olette todennut jo kaksi viikkoa sitten, että testauskapasiteetti nostetaan 10 000 testiin päivässä. Parhaimmillaan on päästy noin 3 000 testiin. Totesitte myös, että yksityisten toimijoiden ja ulkomaisten laboratorioiden kapasiteettia hyödynnetään tavoitteen saavuttamiseksi. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Pääministeri Marin kertoi eilen, että Suomen linjana on nyt ”testaa, jäljitä, eristä, hoida”. [Mika Niikko: Tämä on ollut jo yli kuukauden!] Miten te, ministeri Kiuru, vastuullisena ministerinä nyt konkreettisesti nostatte testien määrää riittävän suureksi, jotta tämä linja toteutuu? Miten yksityisiä toimijoita ja tutkimuslaitoksia hyödynnetään testauksen lisäämisessä?

16.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on testattu 71 000 näytettä tähän mennessä, ja juuri niin kuin äsken todistitte vahvasti, myöskin lähdemme nykyisin voimassa olevassa testausstrategiassamme siitä, että me tähtäämme siihen 10 000 näytteeseen. Tällä hetkellä me voimme testata jo yli 5 000 näytettä päivässä. Te viittasitte siihen, että siihen ei joka päivä päästä, ja olen nimenomaan todennut, että on ikävää, että jos kapasiteetti jo tällä hetkellä on näin korkea, miksi sitä joka päivä ei käytetä. Meillä on vähemmän sairaalahoidossa olevia potilaita ja vähemmän tehohoidossa olevia potilaita, mutta tietysti hankaluus kentällä tällä hetkellä on se, että kun flunssakausi alkaa olla ohi, ihmisillä on tietenkin myös vähemmän oireita tuolla kentällä, ja sitä kautta ihmiset eivät myöskään ole hakeutuneet samalla tavalla hoitoon kuin vielä aikaisemmin. [Puhemies koputtaa] Me jatkamme testauskapasiteetin nostoa, ja yksityinen on jo mukana tälläkin hetkellä ja on ollut alusta lähtien, [Puhemies: Aika!] ja palaan mielelläni tähän asiaan vielä.

16.31 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Kiuru, tähän testausten määrään on pakko ottaa kantaa. Nimittäin te jo 20.3. sanoitte, että pysymme testaamaan 2 300 testiä vuorokaudessa. Pian tämän jälkeen puhuitte jo 4 000 tai 5 000 testistä, ja nyt te olette puhuneet 10 000:sta hyvin pitkään yhdessä Pekosen kanssa. Yhtään kertaa te ette ole keskiarvon mukaan päässeet 2 000:een, kun pitkällä juoksulla nämä lasketaan yhteen. Nyt kysynkin: Missä se ministerin käsky kuuluu siellä? Miksi näitä testejä ei tehdä, vaikka kapasiteetti on ollut pitkään käytettävissä?

Olen huolissani siitä, että kun on valittu tämä hybridimalli, jossa rajoituksia puretaan ja on luvattu samaan aikaan, että testauksia lisätään ja jäljitetään näitä sairauksia, miten tämä etenee. Nyt olen huolissani siitä, että kun rajoituksia puretaan esimerkiksi sen osalta, että oppilaat menevät kouluun, niin eikö ole uhkana, että se tauti lähtee uudelleen leviämään, jos testausten määrä ja jäljittäminen eivät ole ajan tasalla. Mitä te teette tälle asialle ennen näitten rajoitusten purkamista?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

16.32 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joitakin epätarkkuuksia tuossa oli, mutta lähden nyt siitä suuresta kuvasta. Meidän pitää saada tätä testikapasiteettia ylös. Silloin kun tähän lähdettiin, lähdettiin siitä, että meillä ei ollut minkäänlaista testiä. Nyt testi on rakennettu ja se on käytössä. [Mika Niikko: Yksityiset on valmiita testaamaan!] Se PCR-testi, jota nykyään Suomessa käytetään, on siis dna-pohjainen testi, mikä tarkoittaa sitä, että ihmisellä pitäisi olla oireita, jotta kannattaisi testata, koska oireeton ihminen hyvin todennäköisesti ei tulisi tässä testissä saamaan positiivista tulosta. Silloin pitäisi lähes joka päivä testata.

Taas niitä oireettomia ihmisiä me haluamme ruveta vasta-ainetestein testaamaan. Se on yleinen eurooppalainen trendi, kun osuu kohdallensa. Me haemme tällä hetkellä kiivaasti sitä, millä tavalla saataisiin käyttöön sellaisia vasta-ainetestejä, että hyvin laajamittaisesti saataisiin myös tällainen toisenlainen testi käyttöön. Tämä on eduskunnan yhteinen asia — täällä ei ole hallitusta, täällä ei ole oppositiota siinä, että ihmiset pääsisivät testiin ja saisivat tuloksen [Puhemies koputtaa] ja sen pohjalta hoidettaisiin. Tätä me juuri teemme, [Puhemies: Aika!] jotta kentällä saataisiin tämä sekä julkisen että yksityisen toimesta niin kuntoon, että pääsisimme näihin isoihin testimääriin.

16.34 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monen opiskelijan elämä muuttui kertaheitolla, kun oppilaitokset sulkivat ovensa ja opinnot siirtyivät verkkoon. Tilanne on monella tapaa ahdistava: kesätöitä ei ole, ja opiskelijat murehtivat tulevista opiskelijavalinnoista, kun koronaturvallisuus vaatii isoista koesaleista luopumista — kriisi aiheuttaa siis paljon stressiä ja ahdistusta.

Opiskelijat olivat monella tapaa kovilla jo ennen koronaa. Korkeakouluopiskelijoiden terveysselektion mukaan noin joka kolmas on kärsinyt stressistä, uupumuksesta ja ahdistuksesta ja noin yksi kymmenestä kärsii masennuksesta. Kouluterveyskyselyn mukaan taas lukiolaisista 40 prosenttia — tytöistä jopa yli puolet — on kuluneen vuoden aikana ollut huolissaan mielenterveytensä tilasta. Puolet tästä ryhmästä olisi tarvinnut apua, mutta he eivät ole apua syystä tai toisesta saaneet.

Nyt kriisi haastaa tarjoamaan mielenterveyspalveluita aivan uudella, koronaturvallisella tavalla, ja samalla palvelutarve kasvaa. Kysynkin ministeri Kiurulta näin opiskelijoiden mielenterveyspäivänä: Miten tähän hätään vastataan? Miten opiskelijoiden mielenterveyttä tuetaan koronakriisissä?

16.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka valmiuslaki on käytössä, ja se antaa mahdollisuuden kiireettömästä hoidosta hoitotakuun muodossa poikkeamiseen, se ei silti tarkoita sitä, että ihmisen terveys voitaisiin vaarantaa. Tältä osin nykyinen lainsäädäntö sitoo toimijoita. Näin ollen tilanne ei ole se, että ihmiset eivät olisi oikeutettuja näihin palveluihin silloin, kun tarve on aidosti kova. Eli edes koronakriisin ja siitä syntyvän mahdollisen uhkatilanteen johdosta ei ole mahdollisuutta asettaa ihmisten terveyttä vaaraan. Tältä osin kaikkia nykyisiä toiminnanjärjestäjiä sitoo se, että myös mielenterveydestä on päästävä hoitoon jopa tämän kriisin keskellä.

Isompi kysymys on sitten se, että kyllähän tämä pinnaa kiristää. Onhan se aivan selvä juttu, että tällainen kriisi, jota me elämme, kiristää ihan kaikkien pinnaa. Millä me pääsemme tässä tilanteessa vastaamaan siihen valtavaan tarpeeseen, jota tämä kriisiaika tuottaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

[Puhemies koputtaa] siihen me varaudumme myös sitten vastaamaan. Eli tarvitaan myös lisää toimia tämän kriisin jälkeen.

16.36 Elina Lepomäki kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministeri Lintilälle, kun totesitte, että tämä alvien palautus menisi mahdollisesti EU-sääntöjä vastaan, voin vakuuttaa, että myös tämä tuen jakaminen nyttien vähän jokaiseen osoitteeseen menee normaalioloissa EU-sääntöjä vastaan. Nyt ei olla normaalioloissa.

Toinen asia: Edustaja Lindtman sanoi, että tämä alvien palautus ikään kuin menisi kaikille. Meidän logiikkammehan ei nimenomaan ole se, että ne rahat palautetaan kaikille. Ensinnäkin se tehtäisiin vain hakemuksesta, ja toisekseen koska se olisi aluksi verovelkaa, se jo lähtökohtaisesti pienentäisi sitä vastuuta, jolloin siinäkin voitaisiin käyttää tarveharkintaa, mille yrityksille ja mille toimialoille nämä palautukset tehdään, ja sitten varsinkin kun hyvitetään niitä, mikäli niitä hyvitetään, silloin näin kohdeltaisiin erityisesti niitä palvelualoja, joita kriisi nyt runtelee. [Timo Heinonen: Kuulostaa järkevältä!]

Toiseen kysymykseen: Me kysyimme jo helmikuussa hallitukselta, miten on varauduttu suojaruusteisiin. Silloin kerrottiin, että kaikki on hyvin. Vielä pitkään hallitus kertoi, [Puhemies koputtaa] että ei ole mitään hätää. Nyt kuitenkin on selvää, [Puhemies: Kysymys?] että suojaruusteita ei ole tarpeeksi. Kuka kantaa vastuun siitä, että suojaruusteita on? Kenen puoleen yritykset, jotka haluavat esimerkiksi näitä suojaruusteita maailmalta tuoda tai täällä itse tehdä, voivat hallituksessa kääntyä?

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä suojaruusteiden kulutus on Suomessa tällä hetkellä erittäin kovaa, ja näitä varastoja on saatava täydennettyä nyt läpi tämän epidemian niin siellä kentällä kuin myöskin Huoltovarmuuskeskuksessa.

Edustaja Lepomäki kysyi tuossa kysymyksessään, mihin näitä suojaruusteita voidaan kaapitella, ja Huoltovarmuuskeskus, josta työ- ja elinkeinoministeriö vastaa, on se taho, joka sitten valtakunnallisesti näitä keskitetysti tällä hetkellä hankkii, mutta edelleen meidän normaalien hankintakanavien kautta sairaanhoitopiirit, kunnat ja yksityiset toimijat voivat hankkia näitä suojaruusteita, kuten hankkivat myöskin normaalioloissa. [Paavo Arhinmäki: Pitääkin hankkia!]

16.38 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisten oikeustajuun ei mahdu, että yritystukia on jaettu suuriakin summia yrityksille, jotka eivät ole pelastamisen tarpeessa, tai jopa perussuomalaisien kansanedustajille. [Jani Mäkelän välihuuto] Perussuomalaiset paheksuivat äsken täällä niitä yrittäjiä, jotka eivät ole edes jättäneet tilinpäätöksiä. Kun kysytte moraalista perään, on kuin kysyisitte itseltänne.

Samaan aikaan kaikkein pienituloisimmat, toimeentulotuen hakijat, jännittävät minimi-tukiaan ja heiltä syynätään jokainen euro. On myös herättänyt ihmetystä, miten valtion omistaman Posti Oyj:n johtajalla on aikaa toimia konsulttiyrityksen johdossa ja hakea Business Finlandin koronatukea samaan aikaan, kun Posti Group suunnittelee mahdollisia lomautuksia. [Jussi Halla-aho: Mitä hallitus tekee? — Paavo Arhinmäki: Mitä Halla-aho tekee?]

Kriisiajan yritystukien tulisi kohdentua niin, että ne kompensoisivat pandemiasta aiheutuvia vaikutuksia tilanteesta kärsiville aloille, kuten ravintola-alalle, ja myös edistäisivät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

työllisyyttä. Kysyisin: miten yritystukien jakoa aiotaan korjata oikeudenmukaisemmaksi? [Eduskunnasta: Oletteko te hallituksessa vai ette?]

Puhemies Matti Vanhanen: Toivoisin, että kun esimerkkejä käytetään, on sitten kyse henkilöistä tai yrityksistä, ei niin sanotusti maalitettaisi vaan keskusteltaisiin itse periaatteista, ilmiöistä, ei henkilöitäisi heitä. [Välihuutoja — Paavo Arhinmäki: Täällä voi moralisoida, kun oma moraali on musta! — Puhemies koputtaa]

16.40 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sanoin jo tuossa aikaisemmin, että jokainen tässä salissa tietää sen, että ei yksikään ministeri lähde kommentoimaan yksittäistapauksia, oli sitten kyseessä yrityspuoli tai sosiaalipuoli, enkä minäkään, aivan kuten puhemies tuossa äsken sanoi.

Se, että ei tukea annettaisi yritykselle, jolla on, sanotaanko termillä kassa kunnossa, olisi aika outoa tilanteessa, jossa kuitenkin Business Finlandin ja elyn perustehtävä on kehittäminen, yritysten kehittäminen. Ei voi olla niin, että tukea annetaan vain yrityksille, joitten kassa on nolla. Kyllä siellä on yrityksiäkin, jotka ovat hyvässä kunnossa ja jotka haluavat tehdä kehittämistyötä.

Me emme tule ylös tästä kriisistä millään muulla kuin kehittyvillä yrityksillä, mutta meidän pitää kannatella niitä yrityksiä tämän kuilun yli, tämän kriisin yli, [Puhemies koputtaa] ja saada sitten tämä nousu aikaan.

16.41 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ensinnäkin taudin taluttaminen on Suomessa onnistunut poikkeuksellisen hyvin. Siitä kiitos hallitukselle. Mutta mitä näihin tukiin tulee, niin me valitsimme sen, joka oli nopeasti saatavilla. On ihan selvä, että Business Finland ei ole ideaalinen tuki, kun halutaan vahvistaa käyttöpääomaa. Se on harkinnanvarainen, kehittämiseen, projekteihin kohdistuva tuki, ja nyt on tietenkin selvää, että harkinta ei aina ole ollut optimaalista. Mutta ei se alvien palauttaminenkaan mitenkään ideaalinen ratkaisu ole. Se menee kaikille, [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] ja jos siitä tehdään harkinnanvaraista, niin sitten se ei ole enää helppo eikä ole enää nopea. [Jukka Gustafsson: Kokoomuksen helikopteriraha!] Yritystuet ovat ongelmallisia, ja siksi meidän pitää päästä nopeasti tästä tilanteesta pois. Siksi on myöskin hyvä, että on perustettu Hetemäen johdolla työryhmä, joka nyt pohtii exit-strategiaa.

Ravintolat ovat koko tässä sotkussa nyt kärsineet eniten. Saatiin kuulla, että heille on tulossa suoraa tukea 150 miljoonan verran. Voisitteko kertoa, miten tämä tuki rakennetaan, miten tämä maksu tulee kohdistumaan ravintoloihin [Puhemies koputtaa] ja millä aikataululla he voivat toivoa saavansa helpotusta tilanteeseen?

16.42 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Adlercreutz nostaa asian esille, joka on täällä eduskunnassa yhteisesti talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan mietinnöissä todettu silloin, kun nämä ravintola-alan rajoitukset tehtiin, että tämä on ravintola-alalle kohtuullisesti korvattava, etsittävä siihen keinot. Työ- ja elinkeinoministeriössä olemme lähteneet niitä heti etsimään ja valmistelemaan tätä kokonaisuutta. Olen käynyt ministeriössä läpi näitä malleja, ja tämä on hallituksen pöydällä parasta aikaa, ja etsimme yhteistä ratkaisua, mikä on se varmin tapa, joka myös varmistaa sen, että tuki menee oikeaan paikkaan eli niille, jotka ovat kärsineet tästä sulkemisesta. Sitten toisekseen minusta on myös hyvä pitää mielessä, että näiden tukien pi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

tää myös vahvistaa sitä, että me työllistämme. Ravintola-ala on matalapalkkaisten työntekijöiden ala, ja olemme nähneet, [Puhemies koputtaa] että kaikkialla tämä pandemia ja kriisi on kaikkein eniten kurittanut niitä, jotka ovat pienituloisimpia ihmisiä.

16.43 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaankin ehkä hyväkin, että maalittamislaki on tulossa voimaan, koska vasemmistoliiton kansanedustaja jopa maalittaa täällä yrityksiä. [Paavo Arhinmäki: Perussuomalaisten kansanedustajia ei saa kritisoida!]

Business Finlandin johtaja kertoi, että kaikki päätökset on tehty ohjeiden mukaan. Kysynkin, elinkeinoministeri, teiltä: Mitä ohjeita on annettu, kun teidän täällä esittämiänne kriteereitä ei noudateta? Eli kerroitte täällä, että vain terveet yritykset ja koronaviruksissa kärsivät yritykset pelastetaan, mutta ohjeistatte alaisianne eri tavalla. Miksi?

16.44 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Business Finlandin toimijat eivät ole sinällään minun alaisiani. Business Finlandilla on oma sisäinen ohjeistus. Se lähtökohta on, että terveet yritykset pelastetaan. Se on se tahtotila, jota on haettu. Mutta nyt edelleen korostan sitä, kun tässä nyt kovasti haetaan Business Finlandia ja elyjä tikun nokkaan: varmasti on tullut virheitä, varmasti, mutta sanoin joskus alkuun, että nyt ensinnä tulee palokunta ja tulkoon tuomioistuimien sen jälkeen. Nyt tämä tuomioistuin on tullut yllättävän äkkiä, mutta minä olen sitä mieltä, että jos talo on tulella, niin parempi on käyttää olemassa olevia hanoja kuin ruveta tekemään uutta putkistoa, [Mika Niikko: Se menee ohi se ruisku!] ja tämä BF on se voimassaoleva hana. [Sheikki Laakso: Karkeita virheitä!]

16.45 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Etenkin kun on kyse näin vakavasta kriisistä, niin tietenkin me kaikki toivoisimme, että maan hallitus tällaisella hetkellä onnistuu. Vastuullisena oppositiona olemme kantaneet huolta siitä, että on ilmennyt useita varautumiseen ja johtamiseen liittyviä puutteita: Helsinki-Vantaan lentokenttä, suojavarusteiden riittämättömyys, Huoltovarmuuskeskuksen pieleen menneet kaupat, EU:n yhteiset hankinnat, joista Suomi jäi ainoana pois, ja nyt nämä yritykset.

Ministeri Lintilä, Business Finlandin tukien kriteerit ovat olleet teillä tiedossa alusta alkaen, ja olemme kantaneet niistä huolta jo alusta alkaen, ja te, ministeri Lintilä, olette nyt käynnistäneet tarkastuksen Business Finlandin toiminnasta. Haluaisin kysyä: näettekö syytä tarkastuttaa myöskin omaa toimintaanne, ja kuka tästä kaikesta kantaa vastuun? [Leena Meri: No ei kukaan näytä kantavan!]

16.46 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä minä tarkastelen omaa toimintaani päivittäin, [Leena Meri: Johtopäätös?] ja se, että olen itseni kanssa sopusoinnussa, vielä on toistaiseksi onnistunut. Mutta on laitettu tarkastus, ja tarkastuksen loppuraportti pitäisi luovuttaa 6.5., eli tämä tulee niin nopeasti. Huomasin, että edustaja Grahn-Laasonen oli laittanut aika hyvän tviitin, että Business Finlandilla on hyvä laki, mutta se ei sovi tähän aikaan. Olen samaa mieltä siitä.

16.47 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kysymys kouluruokailuun liittyen:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

Poikkeusolot, rajoitukset ja eristäytyminen kotiin ovat aiheuttaneet monissa perheissä, joissa on koululaisia, uudenlaisen tilanteen. Etänä suoritettava koulunkäynti sujuu monissa perheissä kohtalaisen hyvin, mutta on paljon perheitä, joissa haasteita on myös paljon.

Yksi keskeisimmistä, nyt kun työttömyys ja lomautuksetkin ovat lisääntyneet, on perheiden taloudellinen tilanne, ja sitä kautta mahdollisuus riittävän ja ravitsevan ravinnon tarjoamiseen koululaisille. Monipuolinen ja laadukas ravinto on erittäin tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Kouluruokailu on lapsen oikeus, ja perheet Suomessa arvostavat tätä. Nyt kunnissa ja kaupungeissa on kuitenkin hyvin monenlaisia tapoja hoitaa tätä yhtä perusasiaa. Osa kunnista on järjestänyt asian hyvin, osassa siinä on vielä parantamisen varaa.

Kysyn ministeri Anderssonilta: onko opetusministeriö ohjeistanut kuntia riittävän selvästi siitä, että koululaisilla on oikeus kouluruokaan tässäkin poikkeustilanteessa [Puhemies koputtaa] ja miten ruuan jakelu tulee järjestää?

16.48 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjä kiinnittää huomiota äärimmäisen tärkeään asiaan. Maksuttomalla kouluruokalla on valtaavan suuri merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille, ja se on myöskin meidän suomalaisen hyvinvointivaltion kulmakiviä.

Voimassa olevan rajoitusasetuksen mukaisesti kuntien pitää järjestää kouluruokailua kaikille oppilaille, jotka osallistuvat lähiopetukseen, ja sen lisäksi pitää järjestää etäopetuksessa oleville oppilaille kouluruokaa siinä laajuudessa ja sellaisilla toteuttamistavoilla kuin on olosuhteisiin nähden mahdollista, ja tämä on ollut linja koko ajan. Noin puolet kunnista tällä hetkellä järjestää kouluruokailua kaikille halukkaille oppilaille, ja sen lisäksi noin neljännes kunnista, tämän päälle siis, järjestää etäopetuksessa oleville oppilaille tarveperustaisesti. Olen nyt antanut itse voimakkaan suosituksen siitä, että kaikissa kunnissa pitää nyt saada tämä kouluruokajakelu käyntiin niin, että kaikissa kunnissa on tehty vähintään tällainen tarvekartoitus, [Puhemies koputtaa] missä on kysytty, ketkä kaikki tarvitsevat ja haluavat kouluruokaa, ja sitten pyrittäisiin heille se myöskin järjestämään.

16.49 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronakriisin hoidossa tarvitaan kaikkien suomalaisten toimijoiden tiivistä yhteistyötä. Esimerkiksi testaamisessa, suojavarusteiden hankinnassa ja tehohoidon välineiden hankinnassa ja valmistuksessa tarvitaan julkisen ja yksityisen tiivistä yhteistyötä.

Tässä maskinhankinnassa on ollut onnenonkijoitakin liikkeellä mutta ennen kaikkea rehellisiä suomalaisia yrityksiä ja yrittäjiä, jotka ovat vastanneet esimerkiksi tasavallan presidentin vetoamukseen elinkeinoelämälle. Elinkeinoelämä on vastannut huutoon, mutta tilauksia ei ole tullut. Kysyisin vastaavalta ministeriltä: tarvitaanko elinkeinoelämän ponnisteluja suojavarusteiden ja hengityskoneiden hankkimiseksi ja valmistamiseksi, vai ovatko nämä asiat jo järjestyksessä? [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä kysymys, kuka vastaisi?]

16.50 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sipilä nosti esiin kysymyksen näistä valmistajista ja siitä, miten näitä maskeja saadaan liikenteeseen ja niitä tilauksia tehtyä. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa siitä, että he tilaavat niitä määriä, eriä, mitä on nyt tässä pandemiatilanteessa ryhdytty Huoltovarmuuskeskuksen kautta kanavoimaan, eli Huoltovarmuuskeskus on sitten ollut se hankkija, joka on niitä hankkinut niitä kanavia käyttäen, jotka ovat olleet markkinoilla käytettävissä. [Mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

ka Niikon välihuuto] Perinteisesti tämä varautuminen ja maskien hankinta ja lääkinnällisten tarvikkeiden hankinta on sairaanhoitopiireissä, kunnissa, siellä, missä ovat palveluidentuottajat, ja nämä hankintatahot ovat koko ajan käytössä myös. [Puhemies koputtaa] Nyt on päätetty, että tätä koordinoidaan paremmin, eli tämä pandemia on opettanut sen, että valtakunnasta on puuttunut sosiaali- ja terveydenhuollon keskitetty hankintaorganisaatio, [Mika Niikon välihuuto — Puhemies: Aika!] ja sitä minusta pitää nyt jatkossa rakentaa, että se olisi paremmalla tolalla, kun seuraava pandemia kohtaa.

16.51 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru sanoi, että varmaan pinnaa kiristää, ja tiedättekö, että oppositiossa ja kansassa pinnaa kiristää. Te käytätte koko kansan päätösvaltaa, te käytätte verovaroja. Jokaiseen kysymykseen saa vastauksen, että en tiedä, en muista, se on muutettu myöhemmin tai aiomme tarkastella asiaa. Tarkastelen jopa itse itseäni, toteaa ministeri Lintilä, mutta johtopäätöstä en kuullut, muuta kuin että ”olen tyytyväinen itseeni”.

Totesitte noin kuukausi sitten näistä yritystuista, että tarvitaan nyt palokuntaa, tulkoon tuomioistuin myöhemmin. No, palokunta jäi matkalle, ja rahaa ei ole tuskin tilillä, kun poliisi on jo paikalla. En voi käsittää tätä, että kukaan ei ota vastuuta, ei kerro meille, milloin näihin tulee muutoksia. Täältä hallituspuolueiden kansanedustajat tekevät ehdotuksia, että voisitteko muuttaa asetusta, voisitteko tehdä sitä ja tätä. Minkä takia te ette ole tehnyt niin? Minkä takia te fuulaatte nyt ihmisiä ja katsojia? En voi ymmärtää tätä. Kysyn teiltä, ministeri Lintilä: kun otitte tietoisien riskien, että poliisi ja tuomioistuin sitten tulevat aikanaan, [Puhemies koputtaa] niin aiotteko korvata viime kädessä vaikka omista varoistanne nämä menetetyt rahat?

16.53 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eikö hän tässä jokainen ole ottanut vastuuta paikallansa, ja näin se menee. Te teette sitä oppositiossa, me teemme sitä hallituksessa.

Sanoitte, ettette ole saanut selviä vastauksia. Olen erittäin pahoillani, jos joku vastaukseni on jäänyt teille epäselväksi. Selvennän kyllä niitä mielelläni tuolla käytävällä myöhemmin. [Leena Meri: Miksi ette täällä kansan edessä?] Te olette sanonut, että ei ole saatua mitään aikaiseksi, että palokunta tuli mutta mitään ei tapahtunut. Katsoin tuossa, että hakemuksia on tullut 38 000, ja olemme päätöksiä antaneet tällä hetkellä — Business Finland ja ely ovat antaneet — tuollaisen 11 000, niin että kyllä aika paljon on tapahtunut. [Eeva Kalli: Ja mitään ei ole tehty!] Ja nyt täytyy muistaa myös se, mitä sanoin, että niitä pieniä avustuksia, kymppitonnin avustuksia, on kuitenkin se suurin osa, esimerkiksi Business Finlandin noista 6 100:sta noin 4 000 on niitä avustuksia. [Puhemies koputtaa] Eli ehkä kannattaisi kuunnella myös niitä pienempiä yrittäjiä. [Leena Meri: Tämä oli kansliapäällikön kommentti!]

16.54 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suojavarusteiden riittämättömyys on ollut todellinen murheenkryyni. Kansainvälisten hankintojen lisäksi on todellakin korvaamattoman tärkeää, että suomalaiset yritykset ovat lähteneet tuottamaan näitä, ja kiitokset siitä yrityksille.

Suojavarusteiden riittävyys kytkeytyy myöskin sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistukseen, joka on ollut valitettavan poukkoilevaa. Pahimpana päivänä annettiin kunnille kolme keskenään ristiriitaista ohjetta. Edelleen tilanne kentällä on riittämätön. Lääkärit

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

ovat arvioineet, että ainoastaan 69 prosentissa sairaaloista on riittävä määrä suojuksia. Kuntaliitto taas on arvioinut, että kotihoidon käynneillä tarvittaisiin noin 3 miljoonaa maskia kuussa ja toinen mokoma hoivakodeissa. Rajoitusten purku voi merkitä myöskin laajempaa tarvetta suojuksille kansalaisten keskuudessa. Kuulimme, että Saksassa, Itävallassa ja muualla näihin suuntiin ollaan jo menossa, että ihmiset varustautuvat laajemmin.

Onko nyt tehty riittävät toimet kv-hankinnoissa, kotimaisessa tuotannossa ja ministeriön ohjeistuksessa, että voimme luottaa tilanteen korjautuvan ja suojusten riittävän? Emme voi viitata tässä ainoastaan Huoltovarmuuskeskukseen, [Puhemies koputtaa] vaan kyse on kokonaisuuden johtamisesta. Kysyn: kuka sosiaali- ja terveysministeriössä kantaa tästä kokonaisvastuun?

16.55 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tähän alkuun on hyvä myöskin todeta, että sosiaali- ja terveydenhuollon suojavarusteista ja niihin liittyvästä ohjeistuksesta poikkeustilanteissa vastaa ministeri Kiuru, [Naurua] mutta totean tässä, että suojavarusteiden kulutus on todella tällä hetkellä erittäin kovaa ja, kuten tässä edustaja totesi, meidän on tällä hetkellä käytettävä kaikkia näitä hankintakanavia, että me saamme suojavarusteita riittävästi Suomeen. Ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat — yksityiset toimijat, kunnat, sairaanhoitopiirit — käyttävät niitä olemassa olevia hankintakanavia, joista normaalioloissakin näitä suojavarusteita hankitaan. Sen lisäksi on välttämätöntä, että me saamme oman tuotannon tällä hetkellä käyntiin, ja siinä katson työ- ja elinkeinoministeriöön ja uskon, että tämä myöskin käynnistyy nopeasti. Viimeisenä meidän selkänäojana toimii Huoltovarmuuskeskus, josta ministeri Haatainen juuri kertoi, että se keskitetysti toimii näiden hankintojen eteen ja tekee töitä. [Puhemies koputtaa] Mutta kyllä viime kädessä sosiaali- ja terveysministeriössä ministerit vastaavat niistä päätöksistä ja niistä ohjeista, joita ministeriössä tehdään.

16.56 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Finland har i likhet med till exempel Singapore och Norge planer på att utveckla en mobilapplikation som på frivillig basis kan spåra coronavirusets smittokedja. Syftet är att komplettera hybridstrategin, testa, spåra, isolera och sköta om.

Arvoisa puhemies! Mediassa on keskusteltu paljon vapaaehtoisuuteen perustuvasta sovelluksesta, jonka avulla voitaisiin selvittää, kenen kanssa tartunnan saanut on ollut kontaktissa ennen sairastumistaan koronavirukseen. On hyvä, että hallitus pohtii täydentäviä keinoja viruksen taltuttamiseksi. Jotta sovelluksesta olisi hyötyä, tarvitaan kriittinen massa eli tarpeeksi ihmisiä, jotka käyttäisivät sovellusta. Tämäkin on syytä pitää mielessä. Kysyn, ministeri Kiuru: mitä lisäarvoa näet mobiilisovelluksella olevan tässä koronaviruksen torjunnassa?

16.58 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä parlamentaariset ryhmät että hallitus keskustelivat eilen siitä, voisimmeko me saada uusia työkaluja käyttöön tähän tartuntojen jäljitystyöhön, jossa on tarkoituksena haravoida laajasti niitä kontakteja, jotka ovat olleet koronavirukseen sairastuneella, ja sitä kautta saada hänen kontaktinsa kartoitettua niin, että ihmiset saataisiin karanteeniin. Tämä testaamisen ja jäljittämisen filosofia, joka sitten johtaa tähän tartuntatautilain mukaiseen eristämiseen ja hoitamiseen, on nimenomaan jo nykyistä tartuntatautilakia, mutta siinä, mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

ten sitä voitaisiin uusilla välineillä parantaa, tulee kysymykseen se, voisimmeko me oppia myöskin muiden maiden kokemuksista. Eri puolilla maailmaa on nyt virinnyt ajattelua siitä, että myöskin nämä nykydigiyhteiskunnan keinot voitaisiin ottaa käyttöön, [Puhemies koputtaa] ja me valmistelemme nyt sosiaali- ja terveysministeriössä sellaista sovellusta, joka olisi täysin vapaaehtoinen käyttäjälle [Puhemies: Aika!] ja joka voisi tarjota ihmisille mahdollisuuksia löytää nämä kontaktit, jotka ovat olleet elämässä mukana.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Harakka täydentää tiiviisti.

16.59 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, kuten ministeri Kiuru tuossa sanoi, useissa Euroopan maissa on käynnistetty tällaisen sovelluksen kehittämistyö, ja Suomi on tässä eturintamassa luomassa kansallista ratkaisua, joka voisi pienin muutoksin olla käytettävissä kaikkialla Euroopassa. Maalittamisen sijaan uskallan ehkä mainostaa suomalaisia it-yrityksiä, jotka ovat oma-aloitteisesti kansalaisaloitteina lähteneet tällaisia vapaaehtoisuuteen, tietosuojaan, tietoturvaan perustuvia ratkaisuja etsimään. Se tarkoittaisi silloin sitä, että kukaan ei antaisi ilman omaa vapaaehtoista suostumustaan mitään tietoja ulkopuolelle ennen kuin kohtaa terveysviranomaiset, jolloin sitten voitaisiin jakaa sitä tietoa, jos joku lähipiirissä oleva ihminen on lähiaikoina altistunut, ja silloin saisimme ne oireettomat sairastuneet ihmiset testeihin nopeasti. Tästä olisi hyötyä paitsi tästä nykytilanteesta pois pääsemiseksi myös silloin, jos ja kun se toinen aalto saapuu Suomeen, [Puhemies koputtaa] ja silloin hälytykset saataisiin meidän kaikkien tietoon nykyistä nopeammin.

Puhemies Matti Vanhanen: Viimeinen kysymys koko keskustelun herättäjälle, edustaja Niemelle.

17.00 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väärinkäytösten riski on ilmeinen myös silloin, jos tukia hakee yritysrypäs, jossa on useita samojen omistajien tai taustahenkilöiden yrityksiä. Nämä yritykset voivat helposti laskuttaa toisiaan ja tuet menevät yrittäjien taskuihin — ja taas ilman todellista kehityshanketta. Tuen saamisen edellytykseksi ei myöskään ole asetettu sitä, etteivät yritykset maksa tältä vuodelta osinkoja. Kysynkin ministeri Lintilältä: mihin toimiin hallitus on ryhtynyt estääkseen tuen myöntämisen sellaisiin luonteeltaan näennäisiin kehityshankkeisiin, joita yrittäjät tekevät toisilleen ja pistävät rahat omaan taskuunsa?

17.01 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on hyvin tärkeä ja itse asiassa aika mielenkiintoinen asia, jonka edustaja Niemi ottaa esille. Tämä yritysten ristiinlaskutus on sellainen, että he kaivavat kyllä itselleen kuoppaa siinä, koska nämä on kuitenkin aika helppo todentaa sitten tarkastuksissa, että siinä ei ole aito hanke vaan se todetaan ristiinlaskuttamiseksi. Nämä ovat sellaisia, jotka pitää saada sitten tarkastuksessa kiinni. Näitä varmasti sitten omalta osaltaan seuraa myös verottaja, miten verottaja tulkitsee, koska eiköhän jonkunnäköinen tiedonvaihto tule tapahtumaan myös siellä puolella.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2020 vp

Kyselytunti päättyi.